

Theologia vitae

časopis Sdružení evangelikálních teologů

ročník 15 (2025)
s. 89–92

Konference Sdružení evropských evangelikálních teologů (FEET) 23.-27. 8. 2024 Praha

Leendert Wolters

RECENZE UDÁLOSTI

DOI: bude doplněno

Evangelikálové: ‚hot-prot‘ nebo slovo bez významu?

Koncem srpna se 60 teologů z celé Evropy setkala v Praze na konferenci, kterou každé dva roky pořádá Fellowship of European Evangelical Theologians (FEET), letos ve spolupráci s Evropskou evangelikální aliancí (EEA). Tématem byla evangelikální identita: Kdo jsou dnešní evropští evangelikálové? Jsou to protestanté s mimořádným nasazením v evangelizaci a ve výkladu Bible, takzvaní ‚hot-prot‘, nebo toto přídavné jméno ztratilo význam a může být použito pro římského katolíka stejně jako pro pravoslavné věřící?

Účastníci měli k dispozici tři hlavní přednášky a kratší prezentace z historického a sociologického úhlu pohledu, aby byla hlavní otázka zasazena do širších souvislostí. Vedle toho probíhaly semináře, které mapovaly pestrost evropského evangelikálního hnutí.

Co si z konference můžeme odnést? „Slovo ‚evangelikální‘ do Evropy přivezl Billy Graham,“ vysvětloval doktor Frank Hinkelman, předseda EEA. „Když B. Graham v 60. letech mluvil o novém prožívání víry, jeho překladatel jednoduše odmítl použít německý

ekvivalent ,Evangelisch‘.¹ V německy mluvících zemích to slovo označovalo luterské (státní) církve, zatímco např. v Holandsku označovalo letniční a charismatické sbory. V České republice tyto nejasnosti vedly ke změně jména Evangelikální aliance (dříve: Evangelická aliance). V zemích, kde se značka ,evangelikální‘ běžně používá, např. v Portugalsku, nyní v důsledku politicky kontroverzní spojitosti se stoupenci Trumpa v USA zavládlá ohledně používání tohoto slova nejistota.

Překvapilo, jak mnoho řečníků vycházelo při vymezení evangelikalismu z práce Davida Bebbingtona. Odborností historik, Bebbington vysledoval čtyři hlavní prvky evangelikálních přesvědčení a postojů: Bible (evangelikálové staví na Bibli – a to dokonce do té míry, že dr. Hatty Lalleman měla potřebu podotknout, že Bible *není* čtvrtou osobou svaté Trojice²); kříž (zaměření na smířčí dílo Krista na kříži); obrácení (víra, že lidé se potřebují prožít zkušenost obrácení); služba (evangelikálové jsou aktivní ve službě druhým, zvláště v evangelizaci).

To to čtvero, byť šikovné, prostě není teologické vymezení. Není to ani vyznání víry, a tak se řečníci během konference neshodli na tom, kdy evangelikální hnutí začalo. Někteří navrhuji začít od reformace, jiní je datují od tzv. Velkého probuzení v Severní Americe po roce 1730 (doba Obnovené Jednoty bratrské). Správně pak prof. dr. Jelle Creemers vyzval účastníky, aby se zabývali nedostatkem teologického vymezení, protože sociologicky řečeno, evangelikalismus začíná, když někdo sám sebe do něho zařadí. Přitom jsou věřící, kteří se chápou jako evangelikálové, ale neodpovídají Bebbingtonovým kritériím, zatímco jiní odpovídají jeho kritériím, ale nepovažují se za evangelikály. „*Kdo rozhodne, zda někdo náleží do evangelikálního hnutí?*“, provokoval účastníky konference.

Během jednoho z nejzajímavějších seminářů dr. Martin P. Grünholz pozval posluchače do světa post-evangelikalismu. Termín zavedl v roce 1995 Dave Tomlinson a tato vlna získala v (křesťanských) médiích značnou pozornost. Mnozí se do tohoto dekonstruktivistického hnutí dostali ve chvíli, kdy začali kritizovat evangelikální postoje k sexualitě a genderu. Grünholz uvedl, co vyslovil David P. Gushee, že „*cosi se zásadně pokazilo v prostředí mnoha evangelikálů, když se sexuální čistota stala hlavním výrazem morálních norem ... Úsilí o svatost se propojilo s evangelikálním patriarátem.*“³ A tak kritika z vlastních řad evangelikálního hnutí od té doby roste a přesouvá svou pozornost

¹ Dijkhuizen, Laura. 2024. ‘Wat is nou eigenlijk precies “evangelisch”? “Het is nogal een gecompliceerde term”’, *Nederlands Dagblad* <https://www.nd.nl/geloof/evangelisch/1236573/wat-is-nou-eigenlijk-precies-evangelisch-het-is-nogal-een-gec> [navštíveno 2. 9. 2024].

² Dijkhuizen, Laura. 2024. ‘Zeventig theologen praten vijf dagen over wie de evangelischen zijn. Wat heeft dat opgeleverd?’, *Nederlands Dagblad* <https://www.nd.nl/geloof/evangelisch/1236825/zeventig-theologen-praten-vijf-dagen-over-wie-de-evangelische> [navštíveno 2. 9. 2024].

³ Gushee, David P. 2020. *After Evangelicalism, The Path to a New Christianity* (Westminster John Knox Press), p. 122f.

k jiným zásadním rysům evangelikalismu. Máme tu pádný důvod reflektovat hlouběji, co je podstatou evangelikalismu. Sexuální čistota je tak dalším sociologickým znakem, ale lidmi uvnitř hnutí je vnímána jako rozhodující znak.

Je zajímavé, že Grünholz v rámci svého studia mnoha post-evangelikálů (kteří hojně publikují a získávají tak pro svůj úhel pohledu přívržence) zaznamenal, že jejich kritika se rozšiřuje, už se netýká jen sexuální etiky. Ačkoli zůstává výchozím bodem, mnozí přešli ke kritice evangelikální etiky jako takové, potažmo samotné věrouky. Post-evangelikálové nám tak ukazují, kde musí začínat naše rozhovory o tom, „co je evangelikalismus“ – na té základní teologické rovině. Přestože tato dekonstrukce někdy vede k de-konverzi, může zároveň vést i k re-konverzi – post-evangelikalismus totiž může na té základní teologické rovině nalézt nové zacílení na Ježíše Krista, svěží čtení Písma. Není náhodou slovo ‚dekonstrukce‘ jen módním slovem pro ‚reformaci‘? Ano, dekonstrukce může lidi docela odvést od víry nebo vést k opuštění důležitých článků víry, ale zároveň může vést ke znovu objevení biblických pravd a víra se tak stane životaschopnější.⁴

Je škoda, že konference se nezhostila tohoto úkolu a že jako celek příliš nepřispěla k objasnění, kým evangelikálové jsou. Předně proto, že nebylo záměrem konference dojít k jasným závěrům; příspěvky účastníků si nenahrávaly, jak bývá na konzultacích zvykem, a jen někteří řečníci přímo reagovali na to, co bylo řečeno před nimi. Zadrželo to jasnou vedení. Závěrečná panelová diskuze vyvrcholila debatou, zda povzbuzovat nebo naopak bránit v užívání mobilních telefonů během nedělních bohoslužeb nebo usilovat o používání tištěných Biblí. Ač takový rozhovor může být užitečný mezi staršími místními sbory, moderátor nechal debatu běžet, aniž by se snažil ji vrátit k tématu konference. Zpětně pak předseda FEET prof. dr. Gert Kwakkl připustil, že „*téma konference bylo pojato příliš široce*“.⁵

Asi nejlepším pokusem o teologické vymezení evangelikalismu, který na konferenci zazněl, byly tři biblické výklady José Morena Berrocala. Připomněl křesťanskou zmatenou situaci, ve které žijeme, také ve vztahu k naší evangelikální identitě.⁶ Ve výkladech Evangelia podle Jana mluvil o prvenství Slova Otce, definitivnosti panství Ježíše Krista a skutečnosti Ducha svatého. Jeho trojiční přístup zhruba odpovídá Bebbingtonovým

⁴ Více viz: Cedric Grossmann, Benjamin Carstens. *Dekonstruktion. Zerstörung oder Rettung des Glaubens?* Forum Wiedenest e. V., 2023.

⁵ Dijkhuizen, Laura. 2024. ‘Zeventig theologen praten vijf dagen over wie de evangelischen zijn. Wat heeft dat opgeleverd?’, *Nederlands Dagblad* <https://www.nd.nl/geloof/evangelisch/1236825/zeventig-theologen-praten-vijf-dagen-over-wie-de-evangelische> [navštíveno 2. 9. 2024].

⁶ Moreno Berrocal po skončení konference publikoval text o Křesťanské a zmatené době, *Kafka and modern disorientation*. Evangelical Focus Europe. 6. 9. 2024. Dostupné on-line: <https://evangelicalfocus.com/theology/28093/kafka-and-modern-disorientation>. [navštíveno 8. 10. 2024]

kritériím, ale má mnohem pevnější teologický základ. Např. kritérium ‚služby‘ dokreslil eschatologicky, když podotkl, že Duch naše skutky předchází.

Jeho myšlení ukazuje, že vymezení evangelikalismu v Evropě je stále v procesu. Nejde o lehký úkol, protože „*evangelikalismus není denominace, ale hnutí*“, jak zdůraznil dr. Pavel Černý. Navíc hnutí, které se rychle vyvíjí vlivem masivního přílivu migrantů do Evropy – to je další téma, kterého se konference sotva dotkla.⁷ Možná je nejlepší se v tomto bodě vrátit ke slovíům Johna Stotta, kterými téma uzavřel M. Berrocal, že „*evangelikalismus není o podpisu vyznání, ale o podřízení se Slovu božímu*“. Není o věrouce, ale o vztahu.

přeložil editor ročníku

Leendert Wolters

misionář a pracovník České evangelikální aliance

Leendert Wolters pochází z Nizozemska a v roce 2013 se přestěhoval se svou ženou Nelleke a (dnes již dospívajícími) dětmi do Prahy. Od roku 2014 slouží v České evangelikální alianci a je spoluzakladatelem CB Network Praha. Vystudoval magisterský obor Jazyky a kultury Blízkého východu a v současné době je zapsán do postgraduálního programu misiologie na All Nations Christian College ve Velké Británii.

⁷ V České republice je tato zkušenost jen omezená, ačkoli i zde je možné najít cizojazyčné sbory, zejména v Praze. Na druhou stranu je otázka, kolik Ukrajinců se považuje za evangelikály. Podle organizace Joshua Project jen 3,65 % Ukrajinců jsou evangelikálové, což znamená, že z celkových 350 tis. ukrajinských uprchlíků v republice se jich k evangelikální identitě hlásí 12 tisíc. Co z toho plyne pro evangelikální komunitu v Česku v příštích letech?